

**“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo’jaligini
mexanizatsiyalash muhandislari instituti”
Milliy tadqiqot universiteti**

FAN:

**“MASHINALARDAN
FOYDALANISH ASOSLARI”**

MAVZU

11

**•Mashinalardan foydalanish
darajasini oshirishning
texnikaviy zaxiralari**

Berdimuratov Paraxat Tadjimuratovich

**Muhandislik tizimlarni
boshqarish kafedrasini dotsenti**

11v-mavzu. Mashinalardan foydalanish darajasini oshirishning texnologik va sosiologik zaxiralari

**Reja: 1. Mashina ish unumini
oshirishning**

**tashkiliy-texnologik
zaxiralari;**

**2. Ish unumini oshirishning
sosiologik zaxiralari**

Mavzu bo'yicha bilim saviyasini baholash

Tushunchalar

*Tayanch iboralar:
mashina ish unumini
oshirishning turlari,
usullari, tashkiliy-xo'jalik,
texnikaviy, tashkiliy-
texnologik va sosiologik
zaxiralari*

Nazorat savollari

1. Mashina ish unumini oshirishning qanday yo'nalishlarini bilasiz?

Bilaman (dars boshida yoziladi)	Bilishni xohlayman (dars boshida yoziladi)	Bilib oldim (dars oxirida yoziladi)

2. Mashina ish unumini oshirishning tashkiliy-texnologik zaxiralari

1) dalalarni mashinalarning ishlashi uchun tayyorlash (masalan, haydov agregati kiradigan dalalar quyidagi talablarga javob berishi kerak: g'ozapoya, somon va boshqa o'simlik qoldiqlaridan tozalangan, tuproqqa belgilangan miqdordagi mahalliy va mineral o'g'itlar solingan, ko'p yillik ildizpoyali begona o'tlardan xoli, tuproqning namligi 16-18% atrofida bo'lishi kerak);

2) konkret texnologik operasiya uchun agregatni harakatlanish usulini tanlash (masalan, haydovda, ekishda, kultivasiyada, paxta terimida maydon usulida harakatlanish, tuproqni boronalashda va g'alla o'rimida aylanma harakatlanish usulini qo'llash yaxshi samara beradi);

Davomi

3) dala agrofoni ko'rsatkichlariga qarab mashinalarni rostlash (haydov chuqurligini paxta, g'alla maydonlari va bedapoyalar uchun individual ravishda o'rnatish);

4) texnologik tirqishlarni to'g'ri rostlash (paxta terish apparati ish tirqishi kengligini ko'saklarning ochilganlik darajasiga binoan tanlash);

5) agregatlarga o'z muddatida sifatli texnik xizmat ko'rsatish (agregatlarni smena, kun va mavsum davomida beno'qson ishlashi ta'minlanadi).

Mashina ish unumini oshirishning sosiologik zaxiralari

- 1) har bir traktor, kombayn va mashinani **bilimli, malakali mexanizatorga topshirish;**
- 2) fermer xo'jaliklari mashina saroylari, mashina-traktor parklari ustaxonalarini **malakali chilangarlar, muhandis-texnik xodimlar bilan butlash;**
- 3) **xodimlarni yangi texnika vositalarini boshqarish, ta'mirlash va ularga smenaviy, mavsumiy TXK qoidalarini o'rgatish;**
- 4) **ish haqlarini o'z vaqtida berib borish, namunali xodimlarni moddiy rag'batlantirish, mexanizatorni mehnatini muhofazalash.**

**Диққат!
Ўзиб олинг ва эслаб
қолинг!**

**Mashinalar ish unumi
darajasini oshirishda tashkiliy-
texnologik va sosiologik omillar
va tadbirlarni hisobga olish
maqsadga muvofiq
hisoblanadi**

“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo’jaligini
mexanizatsiyalash muhandislari instituti”
Milliy tadqiqot universiteti

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

Berdimuratov
Paraxat

Muhandislik tizimlarni
boshqarish kafedrasini
dotsenti

+ 998 (71) 237 0586

b_parakhat@mail.ru

+ 998 (97) 157-69-88